

Трансформація фіскального адміністрування в умовах структурних змін національної економіки

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ

Анотація. У дослідженні виокремлено сукупність взаємопов'язаних факторів, що зумовлюють трансформацію фіскального адміністрування в сучасних умовах, зокрема структурну перебудову економіки, цифровізацію фінансових процесів, інституційні реформи у сфері державних фінансів, міжнародну інтеграцію та потребу забезпечення макрофінансової стабільності. Обґрунтовано перспективи подальшої трансформації фіскального адміністрування, що включають модернізацію системи управління державними фінансами, удосконалення механізмів управління бюджетними видатками, оптимізацію боргової політики, гармонізацію з міжнародними стандартами та зміцнення інституційної спроможності органів влади.

Ключові слова: фіскальне адміністрування, державні фінанси, фіскальна політика, цифровізація, економічна інтеграція.

TRANSFORMATION OF FISCAL ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF STRUCTURAL CHANGES IN THE NATIONAL ECONOMY

Abstract. The study A set of interrelated factors that determine the transformation of fiscal administration in modern conditions is identified, in particular, structural restructuring of the economy, digitalization of financial processes, institutional reforms in the field of public finances, international integration and the need to ensure macro-financial stability. The prospects for further transformation of fiscal administration are substantiated, including modernization of the public finance management system, improvement of budget expenditure management mechanisms, optimization of debt policy, harmonization with international standards and strengthening of the institutional capacity of government authorities.

Keywords: fiscal administration, public finance, fiscal policy, digitalization, economic integration.

Глобалізація економічних відносин, посилення цифровізації фінансових процесів, структурні зміни у виробничій та інституційній сферах, а також необхідність забезпечення макрофінансової стабільності формують нові вимоги до організації та реалізації фіскальної політики держави. За таких умов фіскальне адміністрування виступає не лише механізмом забезпечення повноти та своєчасності надходжень до бюджетної системи, але й важливим елементом фінансового механізму регулювання соціально-економічного розвитку.

Трансформація фіскального адміністрування в Україні є об'єктивною відповіддю на структурні зміни національної економіки та загальну еволюцію системи державних фінансів. У сучасних умовах фіскальне адміністрування виступає складною управлінською системою, що забезпечує формування, розподіл і використання бюджетних ресурсів через адміністрування доходів, здійснення бюджетних видатків і управління державним боргом. Зміни у структурі економіки, інституційному середовищі та фінансових відносинах зумовлюють необхідність модернізації підходів, інструментів і механізмів такого адміністрування.

Одним із ключових факторів трансформації фіскального адміністрування є структурна перебудова національної економіки. Протягом останніх десятиліть відбуваються зміни у галузевій структурі виробництва, що характеризуються зростанням ролі сектору послуг, інформаційних технологій, креативних індустрій та цифрової економіки. Одночасно зменшується частка традиційних індустріальних галузей у формуванні валового внутрішнього продукту. Такі зміни ускладнюють процеси обліку та контролю економічної діяльності, що вимагає адаптації системи адміністрування податків, удосконалення механізмів ідентифікації платників, а також розширення використання аналітичних

інструментів для оцінювання податкових ризиків.

Важливим чинником трансформації виступає цифровізація економічних процесів та розвиток електронного врядування. Поширення електронної комерції, безготівкових розрахунків, цифрових платформ та нових бізнес-моделей формує принципово нове середовище функціонування податкової системи. У зв'язку з цим контролюючі органи змушені впроваджувати сучасні інформаційні технології, автоматизовані системи обробки даних, електронні сервіси для платників податків і ризикоорієнтовані моделі податкового контролю. Цифровізація сприяє підвищенню прозорості фінансових потоків, скороченню адміністративних витрат та підвищенню ефективності адміністрування бюджетних доходів.

Наступним суттєвим фактором є інституційні та регуляторні зміни у системі державного управління фінансами. Удосконалення бюджетного та податкового законодавства, реформування системи органів державної влади у сфері публічних фінансів, а також впровадження сучасних підходів до бюджетного планування та контролю сприяють зміні функціонального змісту фіскального адміністрування. Особливе значення має впровадження програмно-цільового методу бюджетування, посилення фінансового контролю та підвищення прозорості управління бюджетними ресурсами.

Вагомим фактором трансформації є інтеграція України до міжнародного економічного та фінансового простору. Поглиблення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, гармонізація податкового законодавства з європейськими стандартами та імплементація міжнародних практик адміністрування податків зумовлюють необхідність модернізації національної системи фіскального адміністрування. Це передбачає впровадження стандартів прозорості, обміну податковою інформацією, протидії ухиленню від оподаткування та розмиванню податкової бази.

Суттєвим фактором виступають також макрофінансові виклики та необхідність забезпечення стійкості державних фінансів. Зростання потреб у бюджетних ресурсах для фінансування соціально-економічного розвитку, відновлення економіки та забезпечення державних зобов'язань посилює значення ефективного адміністрування доходів бюджету, раціонального управління бюджетними видатками та оптимізації боргової політики держави. За таких умов трансформація фіскального адміністрування спрямовується на підвищення ефективності мобілізації фінансових ресурсів, посилення бюджетної дисципліни та забезпечення боргової стійкості.

Крім того, важливу роль відіграє потреба у підвищенні прозорості та довіри до органів державної влади. Сучасні тенденції розвитку публічного управління передбачають орієнтацію на сервісний характер взаємодії держави з платниками податків, спрощення адміністративних процедур, зниження рівня бюрократизації та підвищення якості публічних фінансових послуг [1]. У цьому контексті трансформація фіскального адміністрування передбачає перехід від переважно контрольної моделі до моделі партнерської взаємодії між державою та платниками податків.

Перспективи подальшої трансформації фіскального адміністрування визначаються необхідністю адаптації системи управління державними фінансами до структурних змін національної економіки, посилення макрофінансової стабільності та підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів. Як зазначалося, в сучасних умовах фіскальне адміністрування набуває комплексного характеру, охоплюючи управління процесами формування доходів бюджету, організацію та контроль бюджетних видатків, а також управління державним боргом. Відтак подальша трансформація цієї системи має бути спрямована на підвищення її адаптивності, прозорості та результативності.

Одним із ключових напрямів перспективної трансформації є поглиблення цифровізації фіскального адміністрування. Розвиток цифрової економіки та поширення електронних фінансових операцій зумовлюють необхідність широкого впровадження сучасних інформаційно-аналітичних технологій у діяльність органів, що забезпечують управління державними фінансами. Перспективним є використання інтегрованих інформаційних систем, автоматизованого аналізу великих масивів даних, електронного документообігу та аналітичних платформ для оцінювання фінансових ризиків. Це сприятиме підвищенню ефективності адміністрування доходів бюджету, зменшенню можливостей для ухилення від оподаткування та посиленню прозорості фінансових потоків.

Важливим напрямом є удосконалення механізмів управління бюджетними видатками на основі принципів результативності та ефективності. У цьому контексті перспективним є подальший розвиток програмно-цільового методу бюджетування, розширення застосування систем моніторингу та оцінювання результативності бюджетних програм, а також підвищення рівня фінансового контролю за використанням публічних коштів [2]. Такий підхід дозволяє посилити зв'язок між бюджетними видатками та досягненням соціально-економічних результатів, що особливо важливо в умовах обмеженості фінансових ресурсів.

Окремим важливим напрямом трансформації є оптимізація системи управління державним боргом. У сучасних умовах державні запозичення залишаються важливим інструментом фінансування бюджетних потреб, однак їх ефективне використання потребує впровадження сучасних підходів до боргової політики. Перспективи трансформації у цій сфері пов'язані з удосконаленням стратегічного планування державних запозичень, диверсифікацією джерел фінансування, оптимізацією структури державного боргу та підвищенням ефективності управління борговими ризиками.

Значну роль у подальшій трансформації фіскального адміністрування відіграє гармонізація національної системи управління державними фінансами з міжнародними стандартами та практиками. Поглиблення інтеграційних процесів та розширення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями передбачає імплементацію сучасних підходів до бюджетної прозорості, управління публічними фінансами та податкового адміністрування. Це сприятиме підвищенню довіри до державних інституцій, покращенню інвестиційного клімату та зміцненню фінансової стійкості держави.

Важливим аспектом подальших трансформацій є посилення інституційної спроможності органів публічного управління у сфері фіскальної політики. Йдеться про удосконалення організаційної структури державних фінансових органів, підвищення професійного рівня кадрового забезпечення, розвиток сучасних управлінських практик та впровадження сервісно орієнтованих підходів у взаємодії з суб'єктами господарювання та громадянами.

Крім того, перспективи трансформації фіскального адміністрування пов'язані з підвищенням прозорості та підзвітності у сфері управління державними фінансами. Розвиток механізмів відкритості бюджетної інформації, впровадження сучасних інструментів громадського контролю та використання цифрових платформ для публічного моніторингу бюджетних процесів сприятиме зміцненню фінансової дисципліни та підвищенню ефективності використання бюджетних ресурсів [3, с.35].

Отже, трансформація фіскального адміністрування в умовах структурних змін національної економіки України зумовлюється сукупністю взаємопов'язаних факторів, серед яких ключове місце займають структурна перебудова економіки, цифровізація фінансових процесів, інституційні реформи у сфері державних фінансів, міжнародна інтеграція та необхідність забезпечення макрофінансової стабільності. Перспективи подальшої трансформації фіскального адміністрування в Україні пов'язані з комплексною модернізацією системи управління державними фінансами, що передбачає цифровізацію фінансових процесів, удосконалення механізмів управління бюджетними видатками, оптимізацію боргової політики, гармонізацію з міжнародними стандартами та зміцнення інституційної спроможності органів державної влади. Реалізація цих напрямів сприятиме підвищенню ефективності функціонування фіскальної системи та забезпеченню стійкого соціально-економічного розвитку України в умовах структурної трансформації економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сідельникова Л. Теоретико-організаційні доміанти податкового адміністрування в системі державного податкового менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-59> (дата звернення: 07.03.2026).

2. Котіна Г. М., Степура М. М., Гиренко Х. В. Програмно-цільове бюджетування та ефективність бюджетних програм в Україні: проблеми та протиріччя в імплементації. *Ефективна економіка*. 2020. №7. С.147-155. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105->

2020.7.63 (дата звернення: 07.03.2026).

З. Юшко С. В. Прозорі бюджети як передумова ефективного контролю за публічними фінансами в умовах децентралізаційних процесів в Україні. *Фінанси України*. 2024. №4. С. 25-39.

Руденко Вікторія Василівна, д-р, екон. наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, м. Вінниця, e-mail: vitarudenko@ukr.net

Rudenko Viktoriia, Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia Educational and Research Institute of Economics of WUNU, Vinnytsia, e-mail: vitarudenko@ukr.net

